

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA

*Materiały pomocnicze
dla szkół podstawowych*

klasy IV - VI

Warszawa 2024

Wstęp.....	4
Moduł I. W świecie zagrożeń.....	5
Karta modułu	6
Lekcja 1. Rodzaje zagrożeń.....	8
Lekcja 2. Służby ratownicze i inne instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo.....	15
Lekcja 3. Substancje szkodliwe i ich wpływ na organizm człowieka.....	23
Lekcja 4. Kiedy spotkam na swej drodze przedmioty niebezpieczne.....	31
Lekcja 5. Bakterie i wirusy - niewidzialne zagrożenie.....	37
Lekcja 6. Świat maszyn i instalacji technicznych nie jest dżunglą.....	44
Lekcja 7. Hałas - niewidzialny wróg.....	50
Lekcja 8. Zagrożenia ze strony przyrody.....	58
Lekcja 9. Zwierzęta wśród nas.....	67
Lekcja 10. Czego się nauczyłem?.....	74
Moduł II. Bezpieczne zachowanie w domu.....	83
Karta modułu	84
Lekcja 1. Wypadki w domu. Przyczyny i pierwsza pomoc.....	85
Lekcja 2. Jak bezpiecznie korzystać z urządzeń gazowych w gospodarstwie domowym.....	96
Lekcja 3. Jak bezpiecznie korzystać w domu z urządzeń elektrycznych.....	104
Lekcja 4. Jak bezpiecznie spędzać czas na podwórku.....	112
Lekcja 5. Bezpieczne zachowanie w gospodarstwie rolnym.....	120
Lekcja 6. Higiena pracy i wypoczynku ucznia w domu.....	128
Lekcja 7. Edukacja zdalna - zasady bezpiecznej nauki.....	137
Moduł III. Człowiek i jego zdrowie.....	145
Karta modułu	146
Lekcja 1. Funkcjonowanie organizmu człowieka.....	147
Lekcja 2. Higiena osobista - dlaczego musimy jej przestrzegać?.....	156
Lekcja 3. Czy wiesz, co jesz? O żywności i nie tylko.....	165
Moduł IV. Bezpieczne zachowanie w czasie wypoczynku.....	166
Karta modułu.....	167
Lekcja 1. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - wiadomości wstępne.....	169
Lekcja 2. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - gdzie się kąpać?.....	173
Lekcja 3. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - dlaczego strzeżone kąpielisko?.....	179
Lekcja 4. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - powiedz „NIE” zagrożeniom.....	184
Lekcja 5. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - przyczyny utonięć.....	191
Lekcja 6. Bezpieczny wypoczynek nad wodą - rekreacja i sporty wodne.....	196
Lekcja 7. Bezpieczny wypoczynek podczas wycieczek - zasady ogólne.....	204
Lekcja 8. Bezpieczny wypoczynek podczas wycieczek pieszych, rowerowych i autokarowych	211
Lekcja 9. Bezpieczny wypoczynek w górach - wycieczki piesze.....	217
Lekcja 10. Bezpieczny wypoczynek w górach - sporty zimowe.....	221
Moduł V. Bezpieczne zachowanie w szkole.....	226
Karta modułu.....	227
Lekcja 1. Co może zagrażać naszemu zdrowiu i życiu w szkole - część I	229
Lekcja 2. Co może zagrażać naszemu zdrowiu i życiu w szkole - część II	235
Lekcja 3. Zasady bezpiecznego zachowania w szkole. Znaki bezpieczeństwa	239
Lekcja 4. Ja i moi koledzy - co nas łączy, a co dzieli?.....	243
Lekcja 5. Masz prawo powiedzieć „NIE”.....	246
Lekcja 6. Ewakuacja z budynku szkolnego.....	250
Moduł VI. Bezpieczne zachowanie na drodze.....	257
Karta modułu.....	258
Lekcja 1. Drogi, przepisy regulujące ruch na drogach.....	260
Lekcja 2. Pieszy uczestnikiem ruchu drogowego.....	276
Lekcja 3. Bezpieczne korzystanie ze środków komunikacji zbiorowej i indywidualnej. Rowery.....	288
Lekcja 4. Rowerzysta bezpiecznym użytkownikiem dróg.....	295
Lekcja 5. Miejsca i sytuacje szczególnie niebezpieczne dla rowerzysty.....	313
Lekcja 6. Skutki nieprzestrzegania przepisów ruchu drogowego, postępowanie w razie wypadku drogowego.....	320

***Poświęcamy pamięci
prof. Bogusława Kędzi,
inicjatora opracowania
i merytorycznego opiekuna***

Wstęp

Przekazujemy do Państwa dyspozycji materiały edukacyjne pt. „Kultura bezpieczeństwa. Materiały pomocnicze dla szkół podstawowych klasy IV - VI”, które wchodzi w skład komplementarnego materiału pozwalającego na kształcenie z zakresu kultury bezpieczeństwa, higieny pracy i ergonomii na wszystkich poziomach krajowego systemu oświatowego, a mianowicie:

- w klasach I - III szkoły podstawowej,
- w klasach IV - VI szkoły podstawowej,
- w klasach VII - VIII szkoły podstawowej,
- w szkołach ponadpodstawowych.

Materiały powstały w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym w wyniku realizacji programu rządowego pn. „Dostosowanie warunków pracy w Polsce do standardów Unii Europejskiej”. Ich autorami są nauczyciele i pracownicy Instytutu.

W celu zweryfikowania przydatności materiałów w praktyce szkolnej przeprowadzono ich pilotażowe wdrażanie. Uczestniczyło w nim 49 szkół, po kilkanaście z każdego poziomu edukacyjnego zgłoszone uwagi i nowe propozycje dotyczące treści, metodyki nauczania, jak i zaproponowanych narzędzi edukacyjnych zostały uwzględnione w końcowej redakcji dokonanej przez zespół autorski i przyczyniły się do udoskonalenia materiałów.

Materiał dla szkół ponadpodstawowych (podobnie jak pozostałe) ma strukturę modułową. Na każdy moduł składa się:

- 1) karta modułu, która informuje o jego czasie realizacji, celach edukacyjnych ogólnych, zastosowanych w pomocach dydaktycznych, treści modułu oraz przedstawia wykaz literatury,
- 2) lekcje określające temat, czas realizacji, wykaz pomocy dydaktycznych, cele operacyjne, treści nauczania, a także plan zajęć ze wskazówkami metodycznymi, szczegółowy scenariusz zajęć oraz spis slajdów i materiały pomocnicze dla nauczyciela (ćwiczenia dla grup, ćwiczenia indywidualne oraz ich rozwiązania),
- 3) materiał źródłowy dla ucznia do każdej lekcji zawierający informacje podstawowe oraz ćwiczenia i pytania kontrolne,
- 4) slajdy,
- 5) filmy i klipy filmowe, które powstały z materiałów uzyskanych drogą umowy licencyjnej z TVP, bezpłatnych materiałów filmowych Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy oraz zostały opracowane w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym.

Materiały stanowią komplementarny zbiór pomocy dydaktycznych do tematów lekcji związanych z bezpieczeństwem i zdrowiem, które w niektórych przypadkach pokrywają się z treściami programowymi różnych przedmiotów np. biologii, chemii, fizyki, wychowania fizycznego i edukacji dla bezpieczeństwa czy różnych przedmiotów zawodowych.

Materiały są obszerne, co daje możliwość elastycznego wyboru tych elementów, które wynikają z potrzeb dydaktycznych w danej szkole i klasie. Mają pomóc przy realizacji treści programowych kształtujących wśród uczniów podstawy bezpiecznych i prozdrowotnych zachowań oraz przygotowujących ich do bezpiecznego wykonywania obowiązków pracowniczych w przyszłości. Mamy nadzieję, że materiały „Kultura bezpieczeństwa” będą pomocne w Państwa pracy dydaktycznej.